

Til Kulturdepartementet

Innspill fra Arkivforbundet til ny kulturmelding

Arkivforbundet synes det er gledelig at departementet har igangsatt et arbeid med ny kulturmelding.

Selv om Arkivlovutvalget nå er nedsatt og har begynt å jobbe, så vil vi få presisere at det er svært viktig at et så avgjørende dokument som kulturmeldingen også omhandler arkivenes rolle. I den forbindelse håper vi at den grunnmuren i vår kulturarv som arkivene representerer får en god plass i den nye meldingen, og med forslag til konkrete tiltak.

Vårt innspill følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Arkivforbundet

Kjetil Landrog
Generalsekretær
Tlf: 99 69 45 77

Adresse:
Arkivforbundet c/o Oslo byarkiv
Maridalsveien 3
0178 Oslo

kjetil@arkivforbundet.no
www.arkivforbundet.no

I Norge finnes det ca. 500.000 hyllemeter med historiske arkiver. Dette er nasjonens hukommelse og en viktig del av norsk kulturarv. Arkivinstitusjoner, museumsinstitusjoner, privatarkivinstitusjoner og lokalhistoriske arkiver bevarer og formidler statlige arkiver, kommunale arkiver, private arkiver, og alle har en viktig rolle i det å skape en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon for fremtiden, uansett format og plattform. Digitalt skapte arkiver er en spesielt viktig del av dette.

Halvparten av disse arkivene befinner seg i arkivinstitusjoner utenfor Arkivverket, og har en tendens til å bli glemt når man snakker om arkiv i offentlige utredninger. Derfor er det viktig at kulturmeldingen belyser også disse institusjonenes plass hva gjelder bevaring av kulturarv, og at disse er en viktig del av den kulturelle grunnmuren.

Det er en særlig utfordring at kun 22 prosent av arkivene som er bevart er privatarkiver, altså arkiver etter aktører fra privat samfunnssektor. For å få et riktig bilde av samfunnsutviklingen i fremtiden må en større andel av arkivene som bevares være fra privat samfunnssektor. Ca 2/3 av dagens privatarkiver er bevart i institusjoner utenfor Arkivverket, og må bli mer synlige i dagens arkivlandskap.

Av den grunn vil vi ta opp følgende hovedpoenger i vårt innspill til kulturmeldingen:

- Behovet for mer helhetlig samfunnsdokumentasjon
- utfordringer med digitalt skapt arkivmateriale
- Synliggjøre hele arkiv-Norge

Helhetlig samfunnsdokumentasjon

Uten arkiver fra privat samfunnssektor er kildene til vår felles historie og kulturarv ufullstendig, og samfunnets kulturelle grunnmur blir dermed dårligere fundamentert. Det er godt dokumentert at viktige deler av privat samfunnssektor er underrepresentert i arkivene, som for eksempel idretten.

Næringslivs- og bedriftsarkiver kan stå som et annet eksempel. Hjørnesteinsbedrifter er ofte viktige for å skape identitet og kultur i et lokalsamfunn, og derfor er det viktig også å bevare arkiver og dokumentasjon som viser denne sammenhengen. Bevaring av næringslivs- og bedriftsarkiver handler også om bevaring av lokal og regional kultur.

Arkivforbundet mener at det er helt nødvendig å gjennomføre et «arkivløft». Dette må blant annet innebære en langsiktig styrking av prosjekt- og utviklingsmidler øremerket privatarkiver, og den må være innrettet slik at den skaper forutsigbarhet over tid. I tillegg mener vi at det vil være et godt tiltak å vurdere direkte støtte til utvalgte institusjoner som bevarer og formidler privatarkiver. I dag er det kun et lite fåtall institusjoner som får slik direkte støtte (Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Skeivt arkiv og VID historiske arkiv).

Digitalt skapt arkivmateriale

Den aller største utfordringen i arkivsektoren er bevaring av digitalt skapt arkivmateriale. Utfordringen er særlig stor når det gjelder å ta vare på digitalt skapt materiale for privatarkiver. I TV-serien «Hvem tror du at du er» er kildematerialet basert på papirarkiver i offentlige arkivinstitusjoner. En tilsvarende TV-serie vil om 50 eller 100 år måtte basere seg

for en stor del på digitale arkiver – som kanskje ikke er bevart, på grunn av manglende ressurser og satsning. Det er selvsagt også for enkeltpersoner viktig med arkivene ut fra et rettsikkerhetsperspektiv.

Audiovisuelt arkivmateriale som lyd og video er særlig sårbart, ved at det er kompetanse- og ressurskrevende å håndtere utfordringene med slikt arkivmateriale. Vi mener det må avklares hvem som skal ha et nasjonalt ansvar for å koordinere denne delen av sektoren, og det må også lages en oversikt over omfanget av audiovisuelt arkivmateriale i Norge. Digitale bevaringsfiler må også bli bevart uten å miste kvalitet, og det er behov for en felles nasjonal standard for avlevering av digitale bevaringsfiler.

Vi vil også minne om de store utfordringene kommunene og fylkeskommunene har ifht å bevare elektronisk skapte arkiver og digitale arkiver, og som er tydeliggjort i flere offentlige rapporter og utredninger.

Synliggjøre hele arkiv-Norge

Store deler av det norske arkivlandskapet består av arkivinstitusjoner som ikke er en del av Arkivverket, og som forvalter både offentlige og private arkiver. Utviklingen av arkivfeltet betyr at også de lokale og regionale institusjonene må få oppmerksomhet og styrkes, og at fokuset må rettes like mye på disse som på Arkivverket.

Arkiv i kommunal sektor handler ikke bare om bevaring av arkiver, men også om effektiv arkivdanning. I mye større grad må en se sammenhengen mellom kommunal arkivdanning og bevaring. En grunnleggende forskjell mellom statlig og kommunal sektor er at statlig sektor får finansiert depot etc over statsbudsjettet, mens arkivene i kommunene har det fulle ansvaret for eget arkivdepot. Dermed blir arkiver lett en salderingspost.

Norge trenger en tydelig arkivpolitikk, og som omfatter både digitale utfordringer og ansvar for bevaring av vår felles kulturarv. Hvis vi ikke får en tydeliggjøring av arkiv som politikkområde vil vi på sikt få en dement stat, fordi mangel på satsning og prioritering vil lage hull i samfunnets kollektive hukommelse.